

Nr 37.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1925 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändring i villkoren för lån från allmänna nyodlingsfonden.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 6 februari 1925 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 54, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna, med tillämpning från och med budgetåret 1925—1926, av departementschefen i statsrådsprotokollet tillstyrkta förändrade villkor för lån från allmänna nyodlingsfonden samt medgiva, att Kungl. Maj:t må äga utfärda de ytterligare föreskrifter, som i sådant hänseende kunna finnas erforderliga;

dels förklara, att från och med budgetåret 1925—1926 tillsviðare lån må ur sagda fond beviljas i mån av tillgång och intill ett belopp av 500,000 kronor för budgetår, därav för utlämnande av nyodningslån 200,000 kronor och betesförbättringslån 300,000 kronor;

dels ock för tiden från och med den 1 juli 1925 medgiva, att, där å lån, som av hushållningssällskap från ifrågavarande fond utlämnats för betesförbättringar, uppkommit förlust, Kungl. Maj:t må äga att, på framställning av hushållningssällskapet och efter prövning av de i varje särskilt fall förekommande omständigheter, inom ramen av ett belopp av 5,000 kronor för budgetår av fondens medel anvisa hushållningssällskapet gottgörelse för den lidna förlusten med belopp, motsvarande för varje hushållningssällskap en procent av den ej till betalning förfallna kapital-skuld, vari sällskapet på grund av från fonden utbekomna statslån vid budgetårets början häftat till staten.

Beträffande utredningen i ärendet hänvisas till statsrådsprotokollet.

Departementschefen har i statsrådsprotokollet redogjort för en av Blekinge läns hushållningssällskap gjord framställning bland annat om beredande av lån av statsmedel — eventuellt genom ändrade bestämmelser för nyodningsfondens användning — för iordningsställande av hagmark till rationell betesvall ävensom för av lantbruksstyrelsen och statskontoret däröver avgivna utlåtanden.

I fråga om de allmänna villkor och bestämmelser, som borde stadgas för åtnjutande av sådana lån, har lantbruksstyrelsen anfört:

Lån borde under vissa villkor tilldelas hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna betesförbättringslån till ägare eller brukare av jord. Vid utlämnande av lån borde företräde lämnas sådan ägare eller brukare av jord, som innehade högst 50 hektar åker eller annan odlad jord, och borde lån i första hand avse förbättring av mark, som redan förut hade karaktär av betesmark. Lån borde icke kunna beviljas låntagare till högre belopp än 2,000 kronor för ett år, och den sammanlagda skuld, som låntagare haft i för olika betesförbättringslån, borde ej få överstiga 5,000 kronor. Betesförbättringslån borde kunna uppgå till högst hälften av den beräknade kostnaden, dock icke till mer än 250 kronor för hektar av den för förbättring avsedda arealen. Vid beräkning av nämnda kostnad borde upptagas kostnad för röjning, dikning, planering, kalkning och grundgödsling av betesmarken ävensom fröanskaffning och stängseluppsättning, i den mån nämnda åtgärder vore av behovet påkallade för åstadkommande av en rationell betesvall, för uppodling och dikning likväl under villkor, att lån eller anslag icke på annat sätt utginge för täckande av ifrågavarande kostnad. Lån borde få innehavas två år från lyftningsdagen räntefritt och utan amorteringskyldighet. Därefter borde vid utgången av vart och ett av de därpå följande fem åren dels återbetalas en femtedel av det ursprungliga lånebeloppet, dels ock gäldas ränta efter fyra procent å oguldet kapitalbelopp. Plan för förbättringsarbetet ävensom kostnadsförslag borde vara uppgjorda av person, som besatte de för ändamålet önskvärda speciella insikterna. Slutligen borde låntagare förbinda sig att under viss tid i fullgott skick underhålla den med anlåtande av lånet förbättrade betesmarken. I övrigt syntes i tillämpliga delar böra gälla vad som funnes stadgat rörande redan förefintliga, för jämförbara ändamål inrättade fonder.

Departementschefen har till statsrådsprotokollet anfört följande:

»Frågan om en rationell betesvärd är synnerligen betydelsefull för vårt land och för utvecklingen av dess jordbruk. Förekomsten av vidsträckt hag- och myrmarker, som väl ägna sig för omvandling till betes- och slättervallar, giver nämligen möjlighet till en stark produktionsökning av kreatursfoder utan att andra odlingar därför behöva trängas tillbaka. Visserligen har under senare åren här och var inom landet kunnat förspörjas ett alltmera ökat intresse för förbättrad beteskultur, var till i väsentlig grad torde hava bidragit såväl de åtgärder, som från statens sida under krisåren vidtagits genom statens odlingskommittés verksamhet, som ock den förtjänstfulla insats, vissa föreningar — jag syftar närmast på svenska mosskulturföreningen och svenska betes- och vallföreningen — gjort på området. Då emellertid för betesmarkernas rationella förbättring och utnyttjande ytterligare åtgärder otvivelaktigt äro av nöden, finner jag alla skäl tala för ett realiserande av det av Blekinge läns hushållningssällskap framförda önskemålet, att statsmedel ställas till förfogande för utlåning till hushållningssällskap, som förklarar sig villigt att utlämna betesförbättringslån. Lantbruksstyrelsen har med instämmande i förslaget förordat uppläggandet av en särskild fond för ändamålet, varemot hushållningssällskapet och statskonto-

ret ansett villkoren för lån från allmänna nyodlingsfonden böra ändras därhän, att från denna fond skulle kunna utlämnas jämväl betesförbättringslån. Då nämnda fond är avsedd för befrämjande av uppodling av till åker lämplig mark och betesförbättring i sig innebär ett i viss mån likartat syfte, synes mig en utsträckning av allmänna nyodlingsfondens användning vara att föredraga, så mycket hellre som någon ökning av denna fonds kapital icke för närvarande erfordras, även om densamma skulle anlitas för det sålunda ifrågasatta ändamålet. Jag vill fördenskull tillstyrka denna anordning. Då härav föranledes ändring av villkoren för lån från fonden — vartill kräves riksdagens medgivande —, anser jag skäl icke föreligga att, såsom statskontoret ifrågasatt, begränsa anvisningen från fonden av medel för betesförbättringslån att till en början avse allenast budgetåret 1925—1926, utan torde förklaring böra av riksdagen inhämtas, att från och med sagda budgetår tillsvidare lån må ur fonden beviljas i mån av tillgång och intill ett belopp av 500,000 kronor för budgetår, därav för utlämnande av nyodlingslån 200,000 kronor och betesförbättringslån 300,000 kronor. Såsom av statskontorets ovan berörda yttrande framgår, hava nämligen utlåningarna från denna fond intet år överstigit 164,210 kronor, varför erfarenheten synes giva vid handen, att för tillgodoseende av fondens hittills avsedda ändamål ett belopp av 200,000 kronor är fullt tillräckligt; beträffande behovet av lån för betesförbättringsändamål lärer väl någon tids erfarenhet också här behövas, innan detta kan bestämt fixeras, men torde till dess sådan erfarenhet vunnits ett belopp av 300,000 kronor kunna anses lämpligt avvägt.

I fråga om de villkor, som böra stadgas för erhållande av betesförbättringslån, finner jag intet vara att erinra mot dem, som av lantbruksstyrelsen härutinnan föreslagits. Desamma torde vara av den art, att de utan olägenhet låta sig inpassas bland gällande villkor för lån från allmänna nyodlingsfonden.

Mot lantbruksstyrelsens förslag om anvisande av bidrag till hushållningssällskapen för täckande av för dem genom lånerörelsen möjligen uppkommande förluster har icke heller jag något att erinra.»

Utskottet.

Utskottet, som icke funnit något att erinra mot denna framställning, hemställer,

att riksdagen må bifalla Kungl. Maj:ts förevarande proposition.

Stockholm den 23 april 1925.

På jordbruksutskottets vägnar:

O. NILSSON.